

Ante Pulić, doktor znanosti, vodeći je hrvatski stručnjak na području intelektualnog kapitala. Autor je 6 knjiga i mnogih znanstveno-stručnih djela iz područja IC-a. Široj javnosti je poznat po razvoju VAIC-a (Value Creation Efficiency Analysis) koji je prvi puta predstavljen 1988. godine na 3. Svjetskom Kongresu u Hamiltonu.

Članak: Život ispunjen mudrošću: Peter Drucker

Komentar Ante Pulića

Peter Drucker - jedan od najvećih ekonomista 20. stoljeća

Vjerojatno ne postoji iole učeniji ekonomist koji se barem jednom nije susreo s nekim od mnogobrojnih radova ovog autora. Da li je to dovoljno da ga se proglasi jednim od najvećih ekonomista prošlog stoljeća? Ja mislim da je, a ovaj bi tekst u to trebao uvjeriti čitatelje.

Tko je Peter Drucker? Rođen je 1909 u Beču a umro je 11.11.2005., samo nekoliko dana prije svog 96 rođendana. Obitelj je bila srednje stojeća - njegov otac bio je državni službenik. Školovao se u Beču i Njemačkoj. Doktorirao je 1931 u Frankfurtu na temi internacionalnog i javnog prava. Nakon kraćeg boravka u Londonu konačno se nastanjuje u SAD. Ova činjenica odrazila se na izgovor njegovog imena i prezimena: jedni su ga izgovarali u njemačkoj a drugi u američkoj varijanti. No, to je najmanje bitno u odnosu na sve ono što je Drucker dao ekonomskoj misli 20. stoljeća: oko 40 knjiga i mnoštvo, oko 1.000, zanimljivih članaka. Sav taj intelektualni rad podveden je pod teoriju menadžmenta, koju je upravo Drucker doveo do respektabilne ekonomske discipline.

Najprije treba objasniti **što je to menadžment**. Ta riječ nastala je 1911 godine. Do tada bila je potpuno nepoznata jer se podrazumijevalo da vlasnik vodi i poslovanje tvrtke. Nevlasnici koji upravljaju tvrtkama, profesionalni menadžeri, pojavljuju se nešto prije I. Svjetskog rata i šire se u Americi, Japanu i Njemačkoj. Tako se javlja nova socijalna funkcija koja je zatim stvorila novo društvo, društvo organizacija. Danas se fokus s menadžmenta u biznisu prenosi na menadžment u non-biznis sektoru: bolnice, sveučilišta, socijalne institucije. To su, prema Druckeru, mnogo zanimljivije organizacije i to sa stanovišta definiranja rezultata njihova djelovanja.

Sljedeće što treba razjasniti je da li je **menadžment praksa ili teorija**. Ili, bolje rečeno koja je razlika između menadžmenta kao prakse i znanstvenog menadžmenta? Drucker misli da se to najbolje može usporediti s medicinom. Tu postoji medicinska znanost koja daje potporu medicinskoj praksi. Menadžment je dakle nešto slično medicini, prije svega praksa. Rezultati se ne ostvaruju u teoriji nego se pokazuju u praksi. Menadžment kao znanost pomaže menadžerima u oblikovanju alata za postizanje željenih ciljeva. Implementacija tih alata, dakle njihovo korištenje je praksa ne znanost.

Sada kada su razjašnjeni ovi pojmovi možemo se posvetiti Druckerovu djelu. Jedna od prvih njegovih značajnih knjiga bila je *The Practice of Management* u kojoj naglašava ulogu menadžera i nužnost postavljanja

jasnih dugoročnih ciljeva koji se zatim realiziraju u kratkoročnim koracima. Pojašnjava da kompanije moraju imati elitne top menadžere koji svoje ciljeve realiziraju preko više grupa specijaliziranih menadžera.

Postupno Druckerov interes seli i na područje razvoja društva te promjena koje se zbivaju. Tako među prvima primjećuje da se *"društvo iz osnove transformiralo i to ne samo u razvijenim nego i u zemljama u razvoju. (...) Novo društvo već je tu. Središnja obilježja budućeg društva, kao i njegovih prethodnika, biti će nove institucije i nove teorije, nove ideologije i novi problemi."*

S današnje pozicije gledano, za mene je posebno značajno to što je prije 30 godina skovao pojam "radnik znanja" (knowledge worker) koji se danas univerzalno koristi. Drucker je intenzivno ukazivao da se svijet mijenja od "ekonomije dobara" ka "ekonomiji znanja" te od društva kojim je dominirao industrijski proletarijat ka onom kojim dominira radnik znanja. Ukazuje na potrebu da se zaposleni prestanu tretirati kao humani strojevi već da ih se educira, osposobljava, kako bi postali glavni resurs naprednog društva. Ova transformacija proizlazi iz činjenice da znanje postaje ključni i jedini nedostajući resurs. Zato ističe da su zaposleni naša najveća obveza ali su istodobno i naša najveća šansa.

U tom kontekstu izdvojio bih jedno od ključnih područja koje je Drucker ostavio ekonomistima za rješavanje. On kaže: *"Ne može se pretjerati u isticanju važnosti koju ima usredotočenost na produktivnost radnika znanja. Jer, važno je obilježje radnika znanja da oni nisu "radna snaga" nego kapital. (ili ono što danas nazivamo intelektualni kapital) Za učinak kapitala nije bitna cijena kapitala. Nije riječ o tome koliko je kapitala uloženo. Bitna je produktivnost kapitala."*

Odatle proizlazi i jedna od najcitiranijih Druckerovih poruka a koja se danas nalazi u mnogim znanstvenim i stručnim radovima, ukazujući na potrebu rješavanja jednog novog problema:

"Najvažniji i doista jedinstven doprinos menadžmenta u 20. st. bilo je pedeseterostruko unapređenje produktivnosti manualnog radnika u proizvodnji. Najvažniji doprinos menadžmenta u 21. st. nužnost je tome sličnog unapređenja produktivnosti umnog rada (knowledge work) i radnika znanja (knowledge workers)."

Naime, problem produktivnosti preselio je iz tvornica u urede. Danas većina zaposlenih nije u industriji već u svemu onome što je izvan proizvodnje. I zato Drucker apelira na nužnost unapređenja te vrste rada.

Na kraju ostalo je za objasniti kako to da Drucker nikad nije dobio Nobelovu nagradu za ekonomiju, niti je ikad bio nominiran. Razloga za to može biti nekoliko, no čini mi se da su dva bila presudna.

Prvo, u svojim konceptima Drucker nije nikad spominjao srednje i male tvrtke kao neki faktor nacionalnog gospodarstva. čak je spominjao da "male jedinice ne mogu biti efikasne". Takav stav dosta je u suprotnosti sa stvarnim stanjem u razvijenim gospodarstvima, posebno u SAD. Isto tako dobro je poznato kako su nastale mnoge danas poznate kompanije posebno one se Internet područja.

Drugo, Drucker svoje ideje i argumentaciju nikad nije potkrijepio nikakvim kvantitativnim tehnikama. Upravo je mogućnost da se matematički izraze ekonomski procesi i događanja bila presudna da se ovo područje prihvati za dodjelu Nobelove nagrade (što nije slučaj sa npr. disciplinama kao što su pravo, sociologija i slične).

Lord Kelvin, održao je 1883 svoje čuveno predavanje Lecture to the Institution of Civil Engineers, u kojem je posebno istaknuo sljedeće:

"Često tvrdim da samo ukoliko možete mjeriti ono o čemu govorite i to broičano izraziti, znadete nešto o tome. Ako to ne možete, dakle niti mjeriti niti broičano izraziti, vaš znanje je nedostatno i nezadovoljavajuće."

Sa ovog stanovišta gledano Drucker je ostao nedorečen u svojim, uglavnom ispravnim zapažanjima. To ga je koštalo i Nobelove nagrade. Tako s jedne strane imamo mnoge nobelovce za koje 90 % ljudi koji se bave ekonomijom nikad nije čulo (uključivši i mene) a s druge jednog od najznačajnijih ekonomista 20. stoljeća bez te ugledne nagrade.